

U zadnjem je dijelu poglavlje posvećeno prikazima knjiga (243-256) koje su objavljene u 2012., a tiču se sjeverne Istre s naglaskom na Bužeštinu, i potom poglavlja posvećena književnosti, biografijama poznatih osoba buzetskoga kraja i temama iz sportskoga života.

Luka Tidić

Zbornik Općine Lanišće, 5, Lanišće: Josip Turčinović, Pazin / Općina Lanišće, 2011., 293 str.

Općina Lanišće uspješno nastavlja tradiciju izdavanja svojega zbornika pa je u rujnu 2011. izišla već peta knjiga, koju je uredio Božo Jakovljević. Tekstovi su podijeljeni u 11 poglavlja: „Povijest“, „Ustanički Brgudac“, „Ćići u Malagueñu“, „Gospodarstvo“, „Tradicijska kultura“, „Speleologija“, „Genealogija“, „Iz prošlosti škola“, „Literarni prilozi“, „Biografije“ i „Sport“.

Nakon uvodnih riječi načelnika općine Ivana Mikca o društvenom-političkom te gospodarsko-ekonomskom stanju slijedi članak Slavena Bertoše „O starom Rašporskom urbaru“ (9-24). Ponajprije je objasnio pojam urbara, njegovo značenje, svrhu i povijest da bi se potom detaljnije pozabavio rašporskim urbarima iz druge polovice 14. i prve polovice 15. stoljeća. Autor je pokazao kako se urbari mogu uvelike koristiti kao značajan povijesni izvor za gospodarsku, agrarnu, trgovačku, pravnu i društvenu povijest nekoga kraja.

Ettore Poropat je u tekstu „O Buzetskom krasu“ (25-28) prikazao rezultate istraživanja povijesti Buzetskoga krasa od početka austrijske vladavine do danas. Najprije je geografski omeđio pojam Buzetskoga krasa da bi potom krenuo s razradom političko-društvenih prilika pritom unoseći i druge aspekte koji se odnose na povijest svakodnevice.

U članku „Kratka povijest Istarskog krasa (Ćićarije)“ (29-34) Anton Medica je ponajprije iznio pojašnjenje pojma o kojem se piše/raspravlja u političkom, povijesnom i zemljopisnom smislu. Zatim je predstavio kratak prikaz povijesnih zbivanja na Istarskom krasu od najstarijih tragova ljudi na tom području do početka 1990-ih godina. Na kraju je zaključio da je područje Istarskoga krasa danas devastirano i raseljeno s malim izgledima za oporavak i ponovno naseljavanje te oživljavanje prostora unatoč obnovi i izgradnji potrebne infrastrukture.

„Istarski kras, život i migracije“ (35-42) naslov je rada Eda Merlića, kojem je bila namjera prikazati migracije u najsjevernijem području Istre od srednjega vijeka do Drugoga svjetskog rata. Autor je pozornost usmjerio prema trima značajnim trenucima: popisu stanovništva iz 1394., popisima stanovništva 1880. i 1945. te popisu emigranata od 1892. do 1941. godine. Merlić je istraživao stalna preplitanja procesa života i migracija te zaključio kako su malarija, ratovi, kuge i ostale epidemije često pogađali stanovništvo i ekonomski slabili Istarski kras. Stoga su, po njemu, razumljivi česti imigracijsko-emigracijski te kolonizacijski procesi u povijesti ovoga područja.

Tekst „Ustanički Brgudac“ (45-54) Bože Jakovljevića i Miroslava Sinčića te pjesma „Cvatu naša srca“ (55) Miroslava Sinčića posvećeni su Brgudcu. Autorski je dvojac pisao o životu i propadanju toga sela s naglaskom na crnu epizodu u vrijeme Drugoga svjetskog rata, kada je Brgudac odigrao ulogu glavnoga centra oružanoga ustanka Istrana te je kao takav bio glavno sastajalište istarskih partizana i sjecište najvažnijih partizanskih putova. Osim partizanskoga djelovanja, autori su naveli i više primjera djelovanja njemačkih i talijanskih vojnika prema selu i u njemu zatečenom stanovništvu. Svršetkom rata Brgudac je počeo sve više propadati, a život se u njemu počeo gasiti jer su ljudi često odlazili u potrazi za boljim uvjetima života.

Istraživanju migracijskih procesa na Istarskom krasu pridonijeli su radovi „Od Prapoća do Malagueña. Fenomen lančanog iseljavanja u razdoblju 1923. – 1930.“ (59-80) Sonie Sinchich te „Prapojci u argentinskim rudnicima vapna u Malagueñu“ (81-84), „U potrazi za korijenima“ i „Prapoće, selo na Krasu“ (87-90) Gordane Čalić Šverko. Svi navedeni tekstovi bave se migracijskim procesom koji je zahvatio Istarski kras početkom 20. st. s naglaskom na lančano iseljavanje od 1923. do 1930. iz Prapoća. Iako se iz sela stanovništvo iseljavalo i u druge krajeve svijeta, autorice su se ovoga puta pozabavile konkretnim slučajem emigracije u argentinski gradić Malagueño u pokrajini Córdoba. Autorice su istraživale matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih, dokumentaciju o zaposlenicima poduzeća Suce-sores te usmena svjedočanstava. Sve je to u konačnici obogaćeno objavljenom bibliografijom, usmenim svjedočanstvima, dokumentima, kartama i fotografijama.

Ivan Šverko i Miro Šverko su tekstom „Dijagnosticiranje resursa Općine Lanišće za usmjeravanje budućeg gospodarskog razvoja“ (93-134) razmotrili resurse i dali ocjenu dostignutoga razvoja, da bi na kraju predsta-

vili snage i slabosti značajne za planiranje daljnjega gospodarskoga i društvenoga razvoja. U bogati su tekst postavili brojne tablice, grafikone i karte. Ivan Klarić je u radu „Lovstvo Ćićarije“ (135-140) predstavio jedan segment gospodarstva Općine Lanišće koji je zbog težine života i konfiguracije tla došao u težak položaj. Klarić je istražio povijest lovstva te je, unatoč problemima s pisanim tragovima i izvorima, uspio dati pregled njegova razvoja od Austro-Ugarske do danas. Može se iščitati kako je lovstvo imalo dvije glavne faze: prva faza trajala je do kraja Drugoga svjetskog rata, kada je broj lovaca bio ograničen, a lovstvo često privilegiran dio gospodarstva, dok je druga faza započela 1950-ih, kada dolazi do konsolidacije lovstva i organiziranja lovačkih skupina.

Tanja Perić-Polonijo i Evelina Rudan u članku „Istarska škrinjica Jakova Mikca“ (143-154) donose izbor usmenoknjiževnih oblika i etnološke građe što ih je zapisao Jakov Mikac te kraći osvrt na novo kritičko i dopunjeno izdanje njegove poznate knjige *Istarska knjižica* koja je objavljena 1977. godine. Josip Žmak se kratkim tekstom „Čreda u selu Podgaće“ (155-157) pridružio istraživanju tradicijske kulture te opisao korištenje pojma čreda i njegovo nestajanje iz upotrebe te oblike korištenja toga pojma u Podgaćama. U tekstovima „Ogrnuti ovčjim kožama s dva velika zvona, obilaze sela Istarskog krasi i tjeraju zimu“ (159-162) i „Na 4. smotri tradicijske vokalne baštine zaorio se višestoljetni poj predaka“ (163-164) Gordana Čalić Šverko obratila je pažnju na dva segmenta kulturne baštine na Ćićariji. U prvom je pozornost posvetila nastavku tradicije zvončarenja i nezaobilaznom desetosatnom pohodu Ćićarijom, dok je drugi tekst posvetila 4. smotri tradicijske vokalne baštine, u kojem je opisala događaj održan pored župne crkve sv. *Kancija*, Kancijana i Kancijanile. Ivanka Šverko-Martinova na nekoliko je stranica u radu „Narodne izreke“ (165-168) zapisala i otrgnula zaboravu neke od mnogih izreka koje su se koristile na Ćićariji. U tom smjeru krenuo je i Zorko Ziraldo, koji je u tekstu „Gajski samonj“ (169-172) pisao o održavanju sajмова na Ćićariji s posebnim naglaskom na pokušaj ponovnoga organiziranja sajma koji je zabranjen pred više od 180 godina.

Tekstovi „Jama kod Rašpora (Žanjkanja jama, Abisso Bettarelli)“ (175-180) Ivana Glavaša i „Sredstvima europskih fondova stara škola u Vodicama postaje speleo kuća“ (181-184) Gordane Čalić Šverko posvećeni su speleologiji. Glavaš donosi pregled povijesnih istraživanja jame kod Rašpora koja je postala šire poznata tek od 1922., kada su je talijanski speleolozi prvi istra-

žili. Otada je bilo još nekoliko većih istraživanja u razdoblju od vremena između dva svjetska rata do najsuvremenijih dana. Kako su speleološka istraživanja uzimala sve više maha, pogotovo na Ćićariji, tako se uvidjela i potreba stvaranja speleološke kuće na tom prostoru. Stoga je Čalić Šverko posvetila tekst tom projektu, u kojem objašnjava kako se on provodi kao nastavak uspješno provedenoga projekta „Underground Istra“, a s namjerom učenja i širenja poznavanja speleoloških vještina.

Svoj su obol novom broju Zbornika dali i Zlatka Marzi, Vladimir Šverko te Silvano Božić tekstovima „Posedeli – Tabakini iz Sluma“ (187-208), „Obitelji u Prapoćama“ (209-236) i „Rašpor“ (237-244), koji čine posebno poglavlje posvećeno genealogiji. Marzi je istraživanje povijesti obitelji Posedel iz Sluma i njihova raseljavanja u posljednjih 150 godina obogatila slikama, tabelarnim prikazima i razglednicama. Šverko je pretražio mnoge izvore o obiteljima u Prapoćama kako bi ih mogao usporediti s prikazom broja rođenih, umrlih i vjenčanih, što je upotunio tabličnim pregledima broja stanovnika, crtežima sela i slikama, a Božić je pisao o nastanku i razvoju Rašpora s naglaskom na statističke podatke koji pokazuju uspone i padove broja stanovništva u mjestu.

Sljedeća tri rada predstavljaju doprinos istraživanju povijesti školstva na Ćićariji. Miro Rušnjak („Sjećanja na učiteljsku službu u školi u Lanišću“, 247-250) iznio je svoja sjećanja o radu tijekom učiteljske službe u Lanišću u školskim godinama 1951./1952. i 1952./1953., Zorko Ziraldo („Školstvo na Ćićariji tijekom Drugog svjetskog rata“, 251-260) opisao je problematiku organiziranja školstva u ratnom vihoru, a Mirna Majcan („Nastavnica Mladenka Cotić-Šverko“, 261-262) opisala je profesionalni put nastavnice glazbenoga odgoja Mladenke Cotić-Šverko koji se protezao od predavanja glazbenoga odgoja u osnovnim školama općina Buzet i Lanišće do vođenja zborova sa zadaćom očuvanja tzv. bugarenja, pjevanja tipičnoga za Ćićariju.

Među literarnim priložima su „Čuvarica zastave i partizanska kurirka“ (265-266) Mirande Križman, „U dijalogu s Istrom“ (267-268) Heinza Achendorfa te „Bepo iz Sluma“ (269-277) i „Pojava nakaznog teleta u selu Brgudac i na Fontani“ (278-280) Fedora Putinje.

Zasebno su poglavlje zaslužili i biografski tekstovi „Josip Grbac (Lanišće, Ćićarija, 1937. – Buzet, 2008.)“ (283-284) i „Milan Klobas (Brgudac 1922. – Pula 2010.)“ (285-286), posvećeni značajnim osobama s Ćićarije. Za kraj temama izrazito bogatoga zbornika ostavljeni su tekstovi posve-

ćeni sportu „Ćićarija ima mlade i perspektivne boćare“ (289) Gordane Čalić Šverko, „Dva uspješna mlada boćara iz Lanišća“ (291-292) Bože Jakovljevića i „Naš boćarski klub Lanišće“ (293) Marija Lipovšeka.

Luka Tidić

***Ricerche sociali*, br. 18, Rovinj 2011., 186 str.**

Osamnaesti broj časopisa *Ricerche sociali*, čiji je izdavač Centro di ricerche storiche Rovigno – Centar za povijesna istraživanja Rovinj, a suizdavači Unione Italiana di Fiume – Talijanska unija Rijeka i Università popolare di Trieste (Pučko učilište Trst), sadrži šest izvornih znanstvenih članaka i svaki ima sažetak na trima jezicima: hrvatskom, slovenskom i engleskom.

Publikacija započinje člankom Darija Safticha „Tra comunismo e nazionalismo“ („Između komunizma i nacionalizma“, 7-37). U osam točaka (uz uvod i zaključak) autor obrađuje pitanje nacionalizma i komunizma. Ističe kako je nacionalna svijest „možda jedina živa i zdrava ideologija“ i kako pobjeđuje sve društvene poretke. Spominje i splitskoga pisca i novinara Enza Bettizu koji je među prvima uočio razlog pobuna u komunistički uređenim društvima, a to je nacionalno pitanje.

Slijedi rad Williama Klingera „Nazionalismo civico ed etnico in Venezia Giulia“ („Civilni i etnički nacionalizam u Julijskoj krajini“, 39-45) u kojem obrađuje sraz pojmova kulturne i etničke nacije u Julijskoj krajini. Prikazuje kako je uporaba tih pojmova evoluirala u političkim sučeljavanjima između Talijana s jedne strane te Hrvata i Slovenaca s druge. Prije Drugoga svjetskog rata etnički je pojam prevladavao u jugoslavenskim javnim nastupima, dok su se Talijani oslanjali na kulturni, ali nakon toga rata pa sve do danas i oni podržavaju tu tezu, kako „ezuli“, tako i „preostali“.

Treći je rad, „Strategie nella dinamica di apprendimento della L2“ („Strategije u dinamici učenja jezika društvene sredine“, 47-80) Edite Paulišić, podijeljen u dvije osnovne cjeline: teoretsku i praktičnu. U prvoj autorica navodi osnovna obilježja škole „novoga pravca“, odnosno teoriju strategije učenja jezika, što je bio temelj za provedbu istraživanja čiji je cilj bio utvrditi omiljen način učenja talijanskoga jezika među učenicima kojima je talijanski drugi jezik. Nabraja i citira najpoznatije autore i znanstvene radnike iz